

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสถานการณ์ของสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนี้ซึ่งเป็นยุคของกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ ทำให้เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปตามอิทธิพลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ความเจริญก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีเป็นผลรวมไปถึงการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วสู่ประชาชน แต่ระบบการบริหารงาน ทั้งภาครัฐ และเอกชนเกิดความไม่สอดคล้อง และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงทำให้สังคมโลก หันกลับมามองถึงสาเหตุปัญหาที่แท้จริง ในการบริหารของแต่ละประเทศที่มีผลกระทบต่อด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์การอื่นๆ อย่างมากมาย การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการ ดำเนินงานขององค์การเพราะเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จและความล้มเหลวความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพขององค์การ ในปัจจุบันการบริหารจัดการมีความสลับซับซ้อนกว่าในอดีต แต่การบริหารจัดการของหน่วยงานของรัฐยังอยู่ในช่วงปรับตัว และยังคงคุ้นเคยอยู่กับการใช้รูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นการบริหารจัดการแบบแยกส่วน (Fragment Administration) ผลลัพธ์ก็คือหน่วยงาน แต่ละหน่วยและบุคคลแต่ละบุคคลต่างก็มุ่งทำงานเฉพาะส่วนของตน ไม่ได้มุ่งเน้นให้มีการประสานงาน และบูรณาการกับหน่วยงานหรือบุคคลอื่นๆ ทำให้การบริหารไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร^๑

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) โดยยึดหลักวิสัยทัศน์ที่ว่า สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง^๒ ควบคู่ไปกับประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมกันพัฒนาประเทศ เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดของตน มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสม เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไปและการดำรงชีวิตในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ว่าด้วย การจัดการศึกษาขั้น

^๑ กฤษณ์ เพิ่มทันจิตต์, หลักการและแนวทางการบริหารงานยุคใหม่ภายใต้ภูมิทัศน์การแข่งขันใหม่ ข้อสังเกตเชิงวิจารณ์ภายใต้กรอบคุณค่าทางสังคมและพุทธธรรมและแนวทางการบริหารแนวพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุขุมวิทการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๕.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙), หน้า ๒๑.

พื้นฐานของประเทศไทย ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย^๓ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๔

ด้านการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลง และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้ทันกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนา คือ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มครูผู้สอน โดยที่เมื่อผู้บริหารมีความพร้อมและมีศักยภาพในการพัฒนาก็ สามารถเป็นผู้นำให้แก่ครูผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อผู้สอนมีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญแล้ว กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพ ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการพัฒนาการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาชาตินั้น ทำได้ยากแต่นับเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง สามารถทำได้และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ในใจของคนทุกคน ดังจะเห็นได้จากตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ให้การสนับสนุนคณะนักวิจัยหลักจากคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ในการดำเนินงานวิจัยเพื่อแสวงหายุทธศาสตร์ แนวทาง และรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้ชื่อว่า “รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนด้วยการวิจัยและพัฒนา” เป็นโครงการที่อยู่ในความสนใจของผู้บริหารทั้งหลายที่ต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ โดยผู้บริหาร คือ กลุ่มเป้าหมายที่มีบทบาทในการดำเนินงานกระบวนการรูปแบบดังกล่าวเป็นเครื่องมือ^๕

ในการศึกษาที่สามารถสร้างพัฒนาการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน เพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนรากฐานความรู้ในการพัฒนาด้านการศึกษาให้มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล อนึ่งการจัดการศึกษาในปัจจุบันนั้นได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยยึดแนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มีการกระจายอำนาจในการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการงบประมาณการบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ในการบริหารงานของสถานศึกษานั้น ดำเนินไปโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีการสนับสนุนจากผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือ ผู้แทน

^๓ ศุภชัย ชนะดี, นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ปิงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙, [ออนไลน์]. (หน้า ๓) แหล่งที่มา: http://www.petburi.go.th/web/index.php?option=com_content&view=article&id=550:-2559&catid=37:2012-11-08-09-01-22 [๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐].

^๔ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๒ และฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๓), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว), หน้า ๘.

^๕ พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต), ทิศทางการศึกษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

ศาสนาอื่นในพื้นที่^๖ การบริหารงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดนั้น ผู้บริหารแต่ละคนต่างมีเส้นทางในการบริหารของตนแตกต่างกันไปตามความถนัดและความสามารถที่ตนมีอยู่ในเส้นทางที่หลากหลายนั้น ล้วนจำเป็นต้องยึดถือแนวทางในการดำเนินงานทั้งสิ้น ทั้งที่เป็นแนวคิดและทฤษฎีทั้งจากในประเทศไทยและจากต่างประเทศตามที่นักบริหารการศึกษาได้ผ่านการฝึกปฏิบัติและได้นำเสนอไว้เป็นรูปแบบให้ผู้บริหารรุ่นต่อๆ มาได้ศึกษา ได้แก่ ทฤษฎีฐานอำนาจของผู้บริหาร (ทฤษฎีของเฟรนช์และราเวน) หรือแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำหรือนักบริหารของศาสตราจารย์ ดร.พจนัสเพียรชัย ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้นำเสนอไว้จากนักวิชาการทางโลก เมื่อพิจารณานักวิชาการทางธรรมก็มีนักวิชาการได้นำเสนอไว้เช่นกัน เช่น พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้นำเสนอพุทธวิธีบริหารไว้ ๕ ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์การงานบุคลากร การอำนวยความสะดวก และการกำกับดูแล^๗

ในสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต ๒๕ มีความเจริญก้าวหน้าด้านการจัดการศึกษาและมีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ กล่าวคือเกิดอำนาจนิยม วัตถุนิยม มีผลกระทบถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรม วัฒนธรรม ประเพณีของพุทธศาสนาที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษานำมาใช้ในการบริหารงานน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้การบริหารงานไม่ราบรื่นและไม่ดีเท่าที่ควร ความสำคัญเช่นเดียวกันกับผู้บริหารหน่วยงานอื่น เพราะหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาก็ต้องปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกัน แต่บางครั้งการบริหารงานระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาก็ไม่ราบรื่น อีกทั้งงานด้านคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษายังไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงได้ดีเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน เช่น มีการขอย้ายขอพ้นงานครู ซึ่งไม่พอใจในการบริหารงานของผู้บริหารหรือไม่ได้รับความร่วมมือในการพัฒนางานทำให้ผลงานทางด้านวิชาการไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป ดังนั้น การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องได้ทั้งงานและได้ทั้งน้ำใจของเพื่อนร่วมงาน ในการนี้ผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งพระเดชพระคุณ ผู้บริหารที่หวังจะใช้อำนาจหรือพระเดชในการสั่งการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างเดียวกันนั้น ย่อมไม่เกิดประโยชน์ในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาบางครั้งไม่ให้ความสำคัญกับการใช้คุณธรรมในการบริหารงานทำให้พนักงานครูขาดขวัญและกำลังใจ และผู้บริหารมีความรู้เรื่องคุณธรรมไม่ชัดเจนพอ จึงทำให้เมื่อนำไปปฏิบัติไม่ได้ผลเท่าที่ควร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องสร้างเสริมภาพพจน์ให้เป็นที่ศรัทธาและเชื่อถือ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติคือมีความรัก ความสงสาร ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียงทั้งรายบุคคลและคณะ ผู้บริหารที่ดีควรใช้พระคุณมากกว่าพระเดช หรือใช้อำนาจบาตรมีมากกว่าอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย^๘

^๖ ทิศนา ขัมมณี, ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนเรื่องยากที่ทำได้จริง, (กรุงเทพมหานคร: อัลฟามีไลน์เนี่ย, ๒๕๕๙), หน้า ๑๒.

^๗ ทิศนา ขัมมณี และภาสิต ประมวลศิลปชัย, ประสบการณ์และกลยุทธ์ของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: ปกรณศิลป์พรินต์ติ้ง, ๒๕๕๗), หน้า ๒๗.

^๘ สงวน สุทธิเลิศอรุณ, วิชาการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๕๐), หน้า ๒๘.

จากเหตุผลความจำเป็นข้างต้นถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบทั้งเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการ ควบคุมการเรียนการสอน จัดครูเข้าสอน จัดให้มีเครื่องมือ วัสดุ นิเทศการสอน การวัดผลประเมินผล และจัดการใช้ทรัพยากรทั้งที่เป็นบุคคลและสิ่งของเพื่อปรับปรุงและพัฒนาด้านวิชาการให้ทันสมัยยุคโลกาภิวัตน์ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการบริหารด้วยการประยุกต์หลักอริยาบท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศนำไปใช้ในการพัฒนาส่งเสริมการบริหารด้วยการประยุกต์หลักอริยาบท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

๑.๒ คำถามวิจัย

๑.๒.๑ การดำเนินการการปฏิบัติเกี่ยวกับการประยุกต์หลักอริยาบท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับใด

๑.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์หลักอริยาบท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๒.๓ แนวทางส่งเสริมการประยุกต์หลักอริยาบท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักอริยาบท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักอริยาบท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการประยุกต์หลักอริยาบท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษา หลักการ แนวคิดและทฤษฎีของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕) ตามกรอบแนวคิดและเนื้อหาการบริหารสถานศึกษา ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการประยุกต์หลักอริยาบท ๔ ในการบริหารงานวิชาการ ๒) ด้านการประยุกต์หลักอริยาบท ๔ ในบริหารงานงบประมาณ ๓) ด้านการ

ประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานบุคคล และ ๔) ด้านการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในบริหารงานทั่วไป^๙ โดยการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารโรงเรียน^{๑๐}

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๔.๒.๑ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ จำนวน ๑,๑๔๙ คน จำแนกได้ ดังนี้

๑) ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน ๔๓	คน
๒) ครูผู้สอน	จำนวน ๑,๑๐๖	คน

๑.๔.๒.๒ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ จำนวน ๓๒๖ คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Margan 1970)^{๑๑} และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random Sampling) ตามตำแหน่งหน้าที่และสัดส่วนจากประชากรตามขนาดสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก จำแนกได้ดังนี้

๑) ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน ๓๙	คน
๒) ครูผู้สอน	จำนวน ๒๘๗	คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑.๔.๓.๑ ตัวแปรต้น ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ ดังนี้

- ๑) ตำแหน่งหน้าที่
 - (๑.๑) ผู้บริหารสถานศึกษา
 - (๑.๒) ครูผู้สอน
- ๒) ระดับการศึกษา
 - (๒.๑) ปริญญาตรี
 - (๒.๒) สูงกว่าปริญญาตรี
- ๓) ประสบการณ์ในการทำงาน
 - (๓.๑) ระยะ ๑๐ ปี ลงมา
 - (๓.๒) ระยะ ๑๑ – ๒๐ ปี

^๙ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๐ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๓๙ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕), [ออนไลน์].แหล่งที่มา: <http://182.93.222.68/plan/images/data/50.pdf> [๒๙ ส.ค.๒๕๕๙].

^{๑๐} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๔๒-๘๔๔.

^{๑๑} Krejcie and Margan อ้างอิงในบุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเครื่องมือ, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๕), หน้า ๔๓.

(๓.๓) ระยะ ๒๑ ปี ขึ้นไป

๑.๔.๓.๒ ตัวแปรตาม ได้แก่ การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ ตามขอบเขตงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีทั้ง ๔ ด้าน จำแนกได้ดังนี้

- ๑) ด้านการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารวิชาการ
- ๒) ด้านการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงบประมาณ
- ๓) ด้านการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานบุคคล
- ๔) ด้านการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานทั่วไป

๑.๔.๔ ขอบเขตระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ตั้งแต่เดือน สิงหาคม ๒๕๕๙ ถึงเดือน มกราคม ๒๕๖๐ รวม ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานของการวิจัย

๑.๕.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ การบริหารด้วยการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ หมายถึง สภาพการบริหารที่ผู้บริหารปฏิบัติ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป โดยผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้กับหลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ๔ ด้าน ดังนี้

๑.๖.๑.๑ ด้านการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษายึดกรอบหลักอิทธิบาท ๔ ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น วางแผนงานวิชาการ จัดให้มีการนิเทศ กำกับติดตาม การวัดผลและประเมินผล การแนะแนว ตลอดจน การประเมินผลการใช้หลักสูตรพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมกิจกรรมคุณภาพ ผู้เรียนอย่างหลากหลาย

๑.๖.๑.๒ ด้านการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การนำเอาหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการบริหารจัดการงบประมาณ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จัดระบบการบริหารงบประมาณที่คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ บริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน จัดภารกิจให้ครอบคลุมกับการเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การบริหารการเงิน/บัญชีพัสดุ และทรัพย์สินการตรวจสอบติดตามและประเมินผล และรายงานการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

๑.๖.๑.๓ ด้านการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานบุคคล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องยึดหลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารจัดการงานบุคลากรอย่างเป็นระบบในด้านการวางแผนอัตรากำลัง การสรรหา การมอบหมายงาน การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัย

๑.๖.๑.๔ ด้านการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานทั่วไป หมายถึง การนำหลัก อิทธิบาท ๔ มาใช้ในการบริหารงานทั่วไปคือ ผู้บริหารจัดการพัฒนาระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุมและเพียงพอเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษานั้นๆ และนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านบุคลากร ผู้เรียน งานธุรการ งานอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

๑.๖.๒ ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ กระทรวงศึกษาธิการให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ ในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รวมถึงผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการ ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

๑.๖.๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ ยึดหยุ่นในการจัดตั้ง ยุบเลิก และบริหารจัดการ ซึ่งเน้นการกำกับดูแล ส่งเสริม และประสานงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในท้องที่จังหวัดขอนแก่น

๑.๖.๔ ตำแหน่งหน้าที่ หมายถึง บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ กระทรวงศึกษาธิการให้ดำรงตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการภารกิจในสถานศึกษา จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

๑.๖.๕ ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็นปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

๑.๖.๖ ประสิทธิภาพ หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ดำรงตำแหน่งในการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นประสพการณ์ในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนใน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็นระยะ ๑๐ ปี ลงมา ระยะ ๑๑ – ๒๐ ปี และ ระยะ ๒๑ ปี ขึ้นไป

๑.๖.๗ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ข้อมูลสารสนเทศการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕

๑.๗.๒ สถานศึกษาได้ข้อมูลสารสนเทศการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕

๑.๗.๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๕ ได้ข้อมูลสารสนเทศการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕

๑.๗.๔ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ข้อมูลสารสนเทศการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๕ และเขตอื่นๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้